

Persia in Crisis
Soleivis Decline and the Fall of Islam
Rudi Mattner

ایران در بحران

زوال صفویه و سقوط اصفهان

فهرست

رودی متنی

ترجمه‌ی حسن افشار

۱	مقدمه	۱
۲	پیش‌گفتار	۲
۳	فصل ۱ - حکومت ایران در اواخر دوران صفوی	۳
۴	فصل ۲ - سیاست‌های دربار صفوی، اشرافان و وزیران	۴
۵	فصل ۳ - سیاست‌های صفویه، شاهان و وزیران	۵
۶	فصل ۴ - سیاست‌های پورنی و تعطیلی مراکز مذهبی	۶
۷	فصل ۵ - از جنگ پورنی تا اصلاح پایتخت	۷
۸	فصل ۶ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۸
۹	فصل ۷ - زمین در اواخر دوران صفویه	۹
۱۰	فصل ۸ - از تیاتر آشوبناک پورنی تا سقوط اصفهان	۱۰
۱۱	فصل ۹ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۱۱
۱۲	فصل ۱۰ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۱۲
۱۳	فصل ۱۱ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۱۳
۱۴	فصل ۱۲ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۱۴
۱۵	فصل ۱۳ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۱۵
۱۶	فصل ۱۴ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۱۶
۱۷	فصل ۱۵ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۱۷
۱۸	فصل ۱۶ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۱۸
۱۹	فصل ۱۷ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۱۹
۲۰	فصل ۱۸ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۲۰
۲۱	فصل ۱۹ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۲۱
۲۲	فصل ۲۰ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۲۲
۲۳	فصل ۲۱ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۲۳
۲۴	فصل ۲۲ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۲۴
۲۵	فصل ۲۳ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۲۵
۲۶	فصل ۲۴ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۲۶
۲۷	فصل ۲۵ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۲۷
۲۸	فصل ۲۶ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۲۸
۲۹	فصل ۲۷ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۲۹
۳۰	فصل ۲۸ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۳۰
۳۱	فصل ۲۹ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۳۱
۳۲	فصل ۳۰ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۳۲
۳۳	فصل ۳۱ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۳۳
۳۴	فصل ۳۲ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۳۴
۳۵	فصل ۳۳ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۳۵
۳۶	فصل ۳۴ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۳۶
۳۷	فصل ۳۵ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۳۷
۳۸	فصل ۳۶ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۳۸
۳۹	فصل ۳۷ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۳۹
۴۰	فصل ۳۸ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۴۰
۴۱	فصل ۳۹ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۴۱
۴۲	فصل ۴۰ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۴۲
۴۳	فصل ۴۱ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۴۳
۴۴	فصل ۴۲ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۴۴
۴۵	فصل ۴۳ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۴۵
۴۶	فصل ۴۴ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۴۶
۴۷	فصل ۴۵ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۴۷
۴۸	فصل ۴۶ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۴۸
۴۹	فصل ۴۷ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۴۹
۵۰	فصل ۴۸ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۵۰
۵۱	فصل ۴۹ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۵۱
۵۲	فصل ۵۰ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۵۲
۵۳	فصل ۵۱ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۵۳
۵۴	فصل ۵۲ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۵۴
۵۵	فصل ۵۳ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۵۵
۵۶	فصل ۵۴ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۵۶
۵۷	فصل ۵۵ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۵۷
۵۸	فصل ۵۶ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۵۸
۵۹	فصل ۵۷ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۵۹
۶۰	فصل ۵۸ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۶۰
۶۱	فصل ۵۹ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۶۱
۶۲	فصل ۶۰ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۶۲
۶۳	فصل ۶۱ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۶۳
۶۴	فصل ۶۲ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۶۴
۶۵	فصل ۶۳ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۶۵
۶۶	فصل ۶۴ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۶۶
۶۷	فصل ۶۵ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۶۷
۶۸	فصل ۶۶ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۶۸
۶۹	فصل ۶۷ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۶۹
۷۰	فصل ۶۸ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۷۰
۷۱	فصل ۶۹ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۷۱
۷۲	فصل ۷۰ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۷۲
۷۳	فصل ۷۱ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۷۳
۷۴	فصل ۷۲ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۷۴
۷۵	فصل ۷۳ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۷۵
۷۶	فصل ۷۴ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۷۶
۷۷	فصل ۷۵ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۷۷
۷۸	فصل ۷۶ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۷۸
۷۹	فصل ۷۷ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۷۹
۸۰	فصل ۷۸ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۸۰
۸۱	فصل ۷۹ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۸۱
۸۲	فصل ۸۰ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۸۲
۸۳	فصل ۸۱ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۸۳
۸۴	فصل ۸۲ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۸۴
۸۵	فصل ۸۳ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۸۵
۸۶	فصل ۸۴ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۸۶
۸۷	فصل ۸۵ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۸۷
۸۸	فصل ۸۶ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۸۸
۸۹	فصل ۸۷ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۸۹
۹۰	فصل ۸۸ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۹۰
۹۱	فصل ۸۹ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۹۱
۹۲	فصل ۹۰ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۹۲
۹۳	فصل ۹۱ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۹۳
۹۴	فصل ۹۲ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۹۴
۹۵	فصل ۹۳ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۹۵
۹۶	فصل ۹۴ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۹۶
۹۷	فصل ۹۵ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۹۷
۹۸	فصل ۹۶ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۹۸
۹۹	فصل ۹۷ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۹۹
۱۰۰	فصل ۹۸ - سستی پیوندهای مرکز و ولایات	۱۰۰

نشر مرکز

فصل ۱

الگوها: ایران در اواخر دوران صفوی

پس معلوم شد که عدالت پادشاهی با صلاح و کم‌آزاری دخیلی ندارد، چه بسیاری از سیاست پادشاهان باشد که باعث امنیت شود و بسیاری از خون‌ریزی‌های ایشان باشد که باعث این شود که کسی به ناحق خون کسی را نریزد و از بیم بازخواست و سیاست بر قتل کسی اقدام ننماید.

فندرسکی، تحفة العالم، ۱۲۸

در عفو لذتی است که در انتقام نیست.

نوزاد، نامه‌های خان احمد خان، ۹۴

پیش‌درآمد

بسیاری از مشخصات دولت صفوی متأخر آن را نمونه‌ای از دولت‌های اوایل دوران مدرن در غرب آسیا نشان می‌دهد. شکل‌گیری آن در اوایل قرن شانزدهم با تغذیه از قشون عشایری، جذبه‌ی رهبری، و موعودگرایی مذهبی بود. رفته‌رفته این نیروها تضعیف شدند و جای خود را به منابع تازه‌ی حمایت و مشروعیت دادند. هنگامی که هاله‌ی آسمانی شاه رنگ باخت و شور موعودگرایانه‌ی پیروانش فرو خفت، نوع کتابی‌تری از دین به مدد طبقه‌ی روحانی نوپا جانشین‌اش شد؛ و هنگامی که قزلباشان، جنگاوران ترکمن (بازماندگان ترکان غز که در قرن دهم/ یازدهم به شرق جهان اسلام تاخته بودند)، جنگجویانی که صفویه را بر سرکار آورده بودند، بنای نافرمانی و ویرانگری گذاشتند، نخبگان لشکری و کشوری تازه‌ای برای خنثا کردن آنها پا به عرصه نهادند. با گذشت زمان، این دگرگونی‌ها نظام حکومتی شهرپایه‌ای پدید آورد که الگوهای سنتی سلطنت ایرانی - اسلامی را با دین نهادینه درآمیخت.^۱

با همه‌ی این دگرگونی‌ها دولت صفوی صورت‌بندی پیشامدرن خود را در قالب موروثی - دیوانی وبری حفظ کرد؛ و فقط یکی از علت‌های آن این بود که ایران به آن انضباط اجتماعی که بعضی جوامع اروپایی معاصر را در مسیر مدرنیته (ی بوروکراتیک) قرار داد تجهیز نشد.^۲ دولت دنباله‌ی دربار ماند، در اداره‌ها چندان تقسیم‌کار به وجود نیامد، و تداخل حوزه‌های عمومی و خصوصی ادامه یافت. نیروی قهر روی هم‌رفته ملک طلق شاه باقی ماند.^۳